

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Náhrada újmy zp sobené narozením dít te: komparativní studie

Studentská v decká a odborná innost

Kategorie: Magisterské studium

Rok odevzdání práce: 2014

Ro ník SVO : VII. Ro ník

Autor: Zuzana Lachvá ová

Konzultant: JUDr. Petr Šustek Ph.D.

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO a jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním ve veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 15. dubna 2014

.....
Zuzana Lachvátová

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Pojem a podstata „wrongful birth“ žalob	4
2.1. Pochybení léka e.....	5
2.2. Škoda	5
2.2.1. Materiální škoda.....	5
2.2.2. Imateriální újma	7
2.3. P í inná souvislost.....	8
3. Judikatura zahrani ních soud	9
3.1 USA	9
3.2. Velká Británie.....	13
3.3. Izrael	15
4. eská republika	16
5. Záv r.....	17
5. Seznam literatury.....	19

1. Úvod

Ve své práci bych se chtěla zaměřit na institut újmy způsobené narozením dítěte - zejména na problematiku priznávání náhrady této újmy soudním rozhodnutím a její komparaci v judikátech napří jednotlivými zeměmi. Jedná se o kontroverzní téma, které nelze uchopit čistě právním způsobem, protože s ohledem na etiku by se tento výklad nemusel jevit správným. V tématu „wrongful birth“ žalob dochází ke stětu otázek dobrých mravů, ochrany osobnostních práv, ochrany práv dítěte a celkového postoje společnosti.

Obtížnost tématu budeme moci pozorovat na rozdílnostech jednotlivých judikátů, které se snaží vypořádat s tezí, jestli lze považovat narozené dítě za určitý druh „škody“. Může být dítě vůbec považováno za škodu? Lze požadovat náhradu nákladů na výživu nechtěného nebo neplánovaného dítěte? Nejenom s těmito otázkami se soudy zabývají a snaží se najít určitou spravedlnost při odškodňování.

Ve své práci bych chtěla rozkrýt, na základě jakých skutečností lze priznat náhradu za narození dítěte, a ve kterých případech by se jevila priznaná náhrada jako evidentně nesprávná i nespravedlivá.

Cílem této práce je ukázat na judikatu různých zemí složitost žalob „wrongful birth“, porovnat vybrané rozhodnutí soudů, které jsou nejen mediálně atraktivní, ale které vyvolávají spoustu otázek. Tento institut újmy způsobené narozením dítěte v tštinou není výslovně upraven v zákoně, a právě proto mají soudci důležitou roli, jelikož určují trend v rozhodování těchto žalob.

2. Pojem a podstata „wrongful birth“ žalob

Pojem „wrongful birth“ není definován v žádném pramenu českého práva, nelze ho přesně a výstižně popsat, a proto se používá po celém světě i v neanglických zemích. Základem těchto žalob je újma způsobená matce, případně rodičům, narozením dítěte, a to v důsledku porušení povinnosti lékaře. Jedná se tedy o žalobu na náhradu škody za narození neplánovaného, resp. nechtěného dítěte. Nejen v zahraničí, ale i v České republice se lze domáhat nároků z narozeného a nechtěného dítěte prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti, a to na základě porušení práva svobodně se rozhodnout o vlastním životě, o založení vlastní rodiny. Podle mého názoru součástí žalob „wrongful birth“ je i žaloba „wrongful conception/pregnancy“, protože v této žalobě, stejně jako v žalobě „wrongful birth“, rodiče žalují poskytovatele zdravotních služeb za to, že se jim narodilo nechtěné dítě. Rozdíl oproti „wrongful birth“ žalobě je v tom, že následkem nedbalostního konání lékaře je

narození neplánovaného, ale zdravého dítěte, které se narodí v důsledku nesprávně provedené interrupce, sterilizace nebo v důsledku nesprávné diagnózy neplodnosti.

Pro uplatnění nároku ze žaloby „wrongful birth“ musí být splněny předpoklady pro vznik odpovědnosti poskytovatele zdravotnického zařízení, resp. lékaře, popřípadě zdravotnického pracovníka, které jsou stanovené zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), a jsou to porušení právní povinnosti, vznik škody a přímá souvislost mezi porušením povinnosti a škodou.

2.1. Pochybení lékaře

Protiprávní jednání lékaře lze rozdělit do dvou kategorií. Do první kategorie lze zařadit nesprávné nebo neúplné informování rodičů v souvislosti s těhotenstvím ženy, přičemž tato informace by byla zásadním faktorem pro jejich rozhodnutí, zda si dítě ponechat nebo zda umělé přerušit těhotenství. Může se jednat například o sdělení, že jejich plod je poškozen, nebo že jeden z rodičů je nositelem genetické nemoci, která může vést k tomu, že se narodí dítě s určitým postižením. Dále sem patří nesprávné poučení lékaře o užívání antikoncepce, nepravdivá informace o neplodnosti páru, nesprávné poučení pacienta, který podstoupil sterilizaci o tom, že ani sterilizace provedená v souladu s postupem lege artis¹ nemusí zabránit početí dítěte. Druhou kategorií rozumíme postup lékaře non lege artis, kterého se může dopustit tím, že nesprávně provede sterilizaci, umělé přerušit těhotenství, a v důsledku tohoto zákroku se narodí dítě, které nebylo plánováno.

2.2. Škoda

Škoda jako škodlivý následek může mít dvě podoby - materiální a imateriální podobu. Ve smyslu materiální podoby škody nerozumíme narození dítěte, nýbrž náklady spojené s těhotenstvím a porodem a následně pak náklady na výživu a výchovu dítěte. Imateriální újma představuje zásah do osobnostních práv rodičů, a to do svobody rozhodování o založení rodiny.

2.2.1. Materiální škoda

U žalob „wrongful birth“ materiální škoda představuje náklady na těhotenství a porod a také náklady spojené s výchovou dítěte. Jedná se o odškodnění bolesti těhotné ženy

¹Postup lege artis dle zákona č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách, ustanovení § 4 odst. 5: „Náležitou odbornou úroveň se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vady a uznávaných lékařských postupů, při respektování individuality pacienty, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.“

zp sobené porodem, náklady spojené s poskytováním lékařské péče, ztráta na výdělku v období těhotenství a po porodu a náklady vynaložené na výchovu a výživu dítěte. Tato druhá skupina nákladů spojených s výchovou dítěte je pro soudy u nás i v zahraničí spornou. Většina soudů se přiklání k názoru, že narození zdravého dítěte nemůže představovat škodu pro rodiče, proto nepřiznávají jenom náklady spojené s výchovou postiženého dítěte - to jsou ty výdaje, které musí vynaložit navíc na péči a výchovu postiženého dítěte.² Ve Velké Británii, v obou soudních rozhodnutích ve věci špatně provedené sterilizace - tedy *Udale v. Bloomsbury Area Health Authority* z roku 1983 a *Thake v. Maurice* z roku 1985 soudy rozhodly jinak. V prvním rozhodnutí Snemovna Lordů³ přiznala náhradu nákladů vynaložených na špatně provedenou sterilizaci, odškodnění bolesti z porodu, stresu z těhotenství, náhradu na ztrátu na výdělku v průběhu těhotenství a částku na zvýšené náklady na bydlení, ale zamítla nároky na náhradu nákladů spojených s výchovou dítěte.⁴ Soud konstatoval, že dítě je radostí a povinností rodičů je pečovat o něj, a proto vyhlásit úspěch pro takovou „radost“ je nemožné.⁵ Ve věci *Thake v. Maurice* soud přiznal i náhradu nákladů spojených s výchovou dítěte, přičemž argumentoval tím, že dítě nemusí být vždy požehnáním, když je ve společnosti přípustná interrupce a sterilizace.⁶

Podobný názor k této sporné otázce zaujal soud v Austrálii v případě *Cattanach v. Melchior* z roku 2003⁷. Manželé Melchirovi již měli dvě děti, a jelikož si nepáli další dítě, rozhodla se paní Melchior podstoupit sterilizaci. Svému lékaři doktorovi Cattanachovi sdělila, že má jen jeden vejcovod, protože o druhý vejcovod přišla v dětství. Lékař úspěšně provedl sterilizaci jednoho vejcovodu, ale neověřil si, zda informace paní Melchior je pravdivá, i přesto, že neměl žádné potvrzení o tom, že by paní Melchior chyběl druhý vejcovod. Právě v důsledku druhého vejcovodu otěhotněla a porodila zdravého syna. Soud přiznal náhradu

² Parkinson v St James & Seacroft University Hospital NHS Trust [2001] EWCA Civ 530 (11 April 2001). *British and Irish Legal Information Institute* [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupný z WWW: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2001/530.html>

³ House of Lords

⁴ Don Munro. Wrongful birth/Wrongful life claims. *TressCox Lawyers*. 2004. [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: <http://www.tresscox.com.au/file/document/resource/32/Wrongful%20Birth%20&%20Wrongful%20life%20Claims.pdf>

⁵ Daly Brenda. *Wrongful birth, Wrongful conception and the Irish Constitution*. Dublin City University, Ireland.[online] [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: http://doras.dcu.ie/2219/1/eur_jour_health_law_12_1_2005.pdf „The child was ‘a joy’ for which the parents were obliged to give credit, that the calculation of the allowance for such ‘a joy’ was impossible.“

⁶ DOLEŽAL, Tomáš. Náhrada škody za nechtěné dítě? *Právní rozhledy*, 2006, . 21, str. 783

⁷ Nicole Dixon. The Cost of Raising a Child: Cattanach v Melchior and the Justice and Other Legislation Amendment Bill 2003 (Qld). *Queensland Parliamentary Library*. Research Brief No 2003/24. [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: <https://www.parliament.qld.gov.au/documents/explore/ResearchPublications/ResearchBriefs/2003/200324.pdf>

náklad souvisejících jednak s t hotenstvím ale i s výchovou dítěte s odvodněním, že koncepce, která proklamuje, že narození dítěte je vždy požehnáním a výhody z jeho narození převyšují benefity z výchovy, vylučuje odškodnění za bolest způsobenou porodem, a tato koncepce dále nekoresponduje s užíváním antikoncepce, jejímž účelem je vyhnout se této „radosti“.⁸

Pro naši věc je též zajímavý rozsudek Spolkového soudního dvoru v Německu Bundesgerichtshof⁹, který přiznal rodičům „extra“ výdaje spojené s výchovou postiženého dítěte, které se jim narodilo kvůli tomu, že lékař nezjistil diagnózu matky trpící rubeolou, která způsobila poškození plodu. Dle mého názoru soud velmi zajímavě odvodnil, proč rodičům nepřiznal náhradu nákladů na výchovu v plné výši. Argumentoval tím, že dítě samotné nebylo nechtěné, nechtěné bylo pouze postižení, a proto kdyby se rodičům narodilo zdravé dítě, tak by žádné náhrady nákladů spojených s výchovou nepožadovali. Podle mého názoru je toto odvodnění rozporuplné, protože kdyby rodiče věděli, že je velká pravděpodobnost narození postiženého dítěte, tak by se rozhodli pro umělé ukončení těhotenství, a žádné náklady na výživu by jim tak nevznikly. Jenže rodiče byli zbaveni možnosti svobodně se rozhodnout, zda si nechají postižené dítě a s tím jim vzniknou náklady spojené s péčí o něj, nebo zvolí interrupci, a tudíž jim žádné náklady nevzniknou.

2.2.2. Imateriální újma

V zemích, které povolují umělé přerušení těhotenství a sterilizaci, představuje nedbalostní jednání lékaře, které zbaví matku, resp. rodiče možnosti volby svobodně se rozhodnout, zda matka podstoupí interrupci, i nikoliv zásah do osobnostních práv člověka. Vrchní soud v Olomouci vyslovil ve svém rozhodnutí ze dne 15. července 2009 dležitou zásadu: „... při interrupci jde vždy o zásah do citlivých oblastí osobnosti ženy, vada provedené umělé přerušení těhotenství bude zpravidla natolik závažným zásahem do osobnostních práv, že v úvahu přichází vedle morální satisfakce i reálná náhrada nemajetkové újmy.“¹⁰ Podobný princip vyslovil Nejvyšší soud ve Spojených státech

⁸ Rozsudek Cattanach vs. Melchior: „To suggest that the birth of a child is always a blessing and that the benefits to be derived therefrom always outweigh the burdens, denies the first category of damages awarded...It also denies the widespread use of contraception...to avoid such an event.“ Dostupný z WWW: <https://www.parliament.qld.gov.au/documents/explore/ResearchPublications/ResearchBriefs/2003/200324.pdf>

⁹ BGH 18 January 1983, Entscheidungen des Bundesgerichtshof in Zivilsachen 86, 240. [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupný z WWW: <http://www.heimerer.com/Wrongful%20birth%20%E2%80%93%20the%20claim%20for%20childrearing%20costs.pdf>

¹⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2009, 1 Co 192/2008

amerických již v roce 1973 ve věci *Roe v. Wade*.¹¹ Na základě tohoto rozhodnutí bylo uznáno právo na interrupci ve Spojených státech amerických, a proto se stal i jedním z nejvýznamnějších a prvních precedencí amerického práva. Soud konstatoval, že plod není osobou, a proto jeho právo na život nemůže být chráněno ústavou, ale rozhodnutí ženy o podstoupení umělého přerušování těhotenství je obsažené v ochraně práva na soukromí, a právo z tohoto důvodu je chráněno.

Imateriální újmu je porušen zájem chráněný zákonem¹², do kterého bylo zasaženo porušením povinností lékaře, a to neposkytnutím informace o diagnóze plodu nebo matky, nesprávným poučením o antikoncepci, nesprávně provedenou sterilizací, interrupcí apod. V důsledku tohoto jednání ztratili rodiče možnost svobodně rozhodnout o svém budoucím životě, o založení rodiny, o tom zda si chtějí nechat dítě zdravé nebo postižené, tudíž tím ztratili možnost plánovat si svou budoucnost.

2.3. Příinná souvislost

Příinná souvislost je ve všech soudních sporech nejdůležitější a zároveň nejsložitější složka odpovědnosti. „*Příinou je každý jev, bez něhož by jiný jev nenastal, resp. nenastal způsobilým způsobem, jakým nastal. Jakákoli podmínka, bez níž by následek nenastal nebo by sice nastal, ale jinak, se pokládá za příinu (tzv. teorie podmínky). Příinná souvislost je dána i tehdy, jestliže vedle příiny, která způsobila následek, působila i další jiná příina.*“¹³ Musí být prokázáno, že mezi pochybením lékaře a nežádoucím stavem pacientky, resp. rodiče je kauzální nexus, a z toho vyplývající následky ve formě ztráty výdělku po dobu těhotenství a po porodu, bolesti způsobené porodem, výdaj spojených s výchovou dítěte, které by nevznikly, kdyby lékař neporušil povinnosti.

Jedním z nejznámějších případů je rozhodnutí ve věci *Perruche*¹⁴ z roku 2001 ve Francii, ve kterém paní Perruche podstoupila krevní testy na přítomnost nebezpečného viru rubeoly, který by mohl poškodit plod. Paní Perruche prohlásila, že v případě zjištění, že by se jí mohlo narodit postižené dítě, podstoupí umělé přerušování těhotenství. I přesto, že výsledky

¹¹ Roe v. Wade | LII / Legal Information Institute. *Cornell Law School...Lawyers in the Best Sense* [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupný z

WWW: http://www.law.cornell.edu/supct/html/historics/USSC_CR_0410_0113_ZS.html

¹² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 81: „Chráněna je osobnost člověka ve všech jeho právech a svobodách. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, soukromí a jeho projevy osobní povahy.“

¹³ T. ŠINOVA, Jolana, Roman ŽÁREK a Radek POLICAR. *Medicínské právo*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 338 s. ISBN 9788074000508.

¹⁴ ZAUJECOVÁ M. Wrongful birth a wrongful life – nároky z narodenia nechceného dieťaťa a nároky z nechtenej životnosti, *Justi ná revue*. 2009, ro. 61, č. 8-9, str. 1003-1011 [cit. 2014-03-16].

test dopadly rozdílně, lékař jí nedoporučil interrupci a paní Perruche porodila postižené dítě. Rodičům soud přiznal náhradu za utrpení, které museli prožít, a náhradu škody samotnému dítěti, protože shledal přímou příčinnou souvislost mezi pochybením lékaře a narozením postiženého dítěte. Toto rozhodnutí způsobilo přijetí Anti-Perruche zákona, který zakázal žaloby na náhradu škody způsobené narozením.

Podobný případ, ale s úplně jiným výsledkem se stal v Kanadě, kde paní Arndt¹⁵, která onemocněla na plané neštovice, přičemž nebyla upozorněna lékařem na možné riziko poškození plodu. Paní Arndt se vyjádřila, že dítě by si nechala i v případě zjištění, že se dítě má narodit postižené. Soud zde použil i tzv. objektivní test, prostřednictvím kterého zjistil, jak by se průměrný rozumný člověk rozhodl v případě poskytnutí úplných a správných informací. Na základě tohoto testu vyvodil, že by se nerozhodl pro interrupci, protože riziko poškození plodu způsobené planými neštovicemi bylo velmi malé. Nejvyšší soud Kanady uznal lékaře odpovědného za porušení své povinnosti, a to tím, že neinformoval pacientku o možných rizicích, ale zamítl žalobu z důvodu neexistence kauzálního nexu, jelikož dítě by se narodilo, i kdyby paní Arndt věděla o možném poškození svého dítěte, protože by nepodstoupila umělé přerušování těhotenství. Chyběla tedy příčinná souvislost mezi lékařovým opomenutím a škodou ve formě „extra“ výdajů za postižené dítě, jinak by se dítě narodilo a výdaje by vznikly, i kdyby lékař neopomenul upozornit na poškození plodu.

3. Judikatura zahraničních soudů

V této kapitole se pokusím porovnat vnímání koncepce narození dítěte jako újmy v různých státech. Tak jako každý z nás má na tuto problematiku rozdílný názor, tak i v soudní praxi se objevují různé názory, které se časem i vlivem společností postupně mění a vyvíjejí.

3.1 USA

„Wrongful conception/birth“ představuje v angloamerických zemích termín označující narození neplánovaného nebo nechtěného dítěte, které se narodilo v důsledku protiprávního jednání někoho jiného¹⁶, nejčastěji lékaře. Přiznávání nároků ze žalob „wrongful birth“ nebo „wrongful conception“ nejsou upraveny na federální úrovni, ale v třetina států přiznává náhradu škody i újmy vyplývajících z těchto žalob. Tuto peněžitou náhradu rozdělují do

¹⁵ Arndt v. Smith, 1997. R. Lee Akazaki. „Wrongful Birth”: An Ironic Name for a Cause of Action in the Law of Medical Malpractice. [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupný z WWW: http://www.gilbertsondavis.com/site/gilbertson_davis_emerson/assets/pdf/Wrongful_Birth.pdf

¹⁶ DAM, C. *European tort law*. Oxford: Oxford University Press, 2007, 156 s. ISBN 978-0-19-929071-0

tych kategorií - náhrada ztráty na výdělku matky, výživné pro dítě a náhrada nepeněžitě škody neboli imateriální újmy. Poslední kategorií anglosaské právo rozumí náhradu za bolest a nepříjemnosti způsobené těhotenstvím a porodem.

Rozhodnutí, které mě zaujalo, je ve věci *Keel v. Banach*¹⁷, kterým Nejvyšší soud v Alabamě (The Supreme Court of Alabama) zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a přiznal odškodnění žalobce, tj. rodiče. V tomto případě si lékař nevyšimnul vážného poškození plodu na základě testu, který matka podstoupila, aby zjistila, jestli plod není poškozen. Po narození dítěte vyšlo najevo, že dítě je vážně postiženo a trpí vážnými vrozenými vadami, na které v šesti letech zemřelo. Tímto rozhodnutím bylo umožněno v Alabamě uplatňovat nároky vzniklé z pochybení lékaře při vyšetření plodu a následným narozením postiženého dítěte. Soud prvního stupně žalobu zamítl z důvodu, že zákony v Alabamě neumožňují požadovat tyto nároky. Práv Nejvyšší soud stanovil, že rodiče mohou žalovat a požadovat odškodnění v případě, že narození postiženého dítěte je zapříčiněno pochybením lékaře, který nezjistil poškození plodu, a koliv to zjistit mohl. Soud dále stanovil další aspekt úspěšnosti žaloby, a to povinnost žalobce či rodiče dokázat škodu, která jim vznikla, kauzální nexus mezi lékařovým pochybením a narozením dítěte a nakonec dokázat, že kdyby lékař nepochybil a rodiče by byli upozorněni na možnost narození postiženého dítěte, tak by podstoupili interrupci.

Dle mého názoru žalobce, tedy rodiče, nese příliš velké důkazní břemeno, které musí unést, aby byl úspěšný, avšak na rozdíl od české republiky, je míra důkazů podstatně nižší, jelikož stačí, aby byla dokázaná pravděpodobnost¹⁸ (v americkém právním jazyce: „preponderance of evidence“), podle které se vyžaduje, aby bylo konkrétní tvrzení pravděpodobnější než tvrzení opačné. Zatímco v našem právním systému je potřebné dokázat tvrzenou skutečnost téměř úplně bez pochybností, což není vždy jednoduché. Práv v žalobách ohledně náhrady škody by měl žalobce a tudíž poškozený ulehčenou pozici.

V druhém případě z roku 1984 *Jones v. Malinowski*¹⁹ rodiče měli již dítě a rozhodli se, že už nechť jí mít žádné dítě, a proto matka podstoupila sterilizaci. V důsledku lékařova nedbalostního jednání se jim narodilo tvrdě zdravé dítě. Soud uznal lékaře odpovědným a dokonce přiznal náhradu nákladů spojených s výchovou až do věku dospělosti dítěte avšak sníženou o výhody, které má ze zdravého dítěte do rodiny přinést. Pod tímto „benefity“ si

¹⁷ Keel. [online]. [cit. 2014-03-24]. Dostupný z WWW: <http://www.bormanviolins.com/SC/keel.htm>

¹⁸ HOL APEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 149 s. ISBN 9788073576431.

¹⁹ Smith A. Joseph. *Wrongful Birth and Genetics* [online]. [cit. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: <http://klores.com/wp-content/uploads/2012/04/Wrongful-Birth-and-Genetics.pdf>

m žeme p edstavit p ísp vky státu za dít , da ové úlevy, pomoc dít te v domácnosti, pomoc od dít te, když už se rodi e sami o sebe nemohou postarat, a to pomoc jak finan ní, tak i morální. Osobn si myslím, že je nemožné pom ovat výhody a nevýhody, které plynou z narození dít te, a to ani z morálního ani finan ního hlediska. Dít není v cí, kterou p edtím než si koupíme v obchod , tak zvažujeme její prosp šnost a porovnáme její výhody a nevýhody v pom ru k cen . Nad tím se zamýšlel i Nejvyšší soud v Arizon (The Arizona Supreme Court) ve v ci *University of Arizona v. Superior Court*²⁰, který ekl, že ve v tšin p ípad výhody z narození zdravého dít te p evažují nad náklady rodi na jeho výchovu a vzd lání. Nesmíme ovšem zapomínat na rodiny, které si práv z nedostatku pen z, nebo z jiných vážných osobních d vod nep ejí mít dít , protože by to pro n mohlo být p íliš velké b emeno, které by nemuseli unést. Nejvyšší soud poukázal na fakt, že u t chto rodin p evažují nikoliv výhody dít te, ale naopak náklady rodi , které v extrémních p ípadech nesta í ani na pokrytí základních životních pot eb, a proto je zde z ejmé, že ke škod skute n došlo. Výše zmín né výhody p edstavují zvláštní pouto mezi rodi em a dít tem, a i proto jsou nevyjád itelné a neocenitelné a možná práv z t chto d vod p evažují nad finan ním zatížením rodi . Jenže soud nemá rozhodovat na základ osobních pocit a prosazovat postoje a názory z morálního hlediska, ale na základ logických a p íslušných pravidel dle práva.²¹ I z tohoto dvodu se p iklonil k p iznávání náklad na výchovu dít te kompenzovanou „benefity“ v rozsahu v jakém m že narození dít p edstavovat výhodu, tzn. je pot ebné vzít do úvahy p íjmy rodi , po et len rodiny, v k rodi , doba, kterou se rodi e znají, zda jsou manželé apod. Soud dále stanovil, že každý p ípad je individuální, a proto nelze použít univerzální pravidlo pro všechny. Dá se to ukázat na p íkladu, kde rodi e podstoupili sterilizaci, protože necht li, aby se jim narodilo dít s genetickými vadami. Sterilizace však nebyla provedena dle postupu lege artis, matka tudíž z stala plodná a narodilo se jim zdravé dít . Vznikla finan ní újma pro rodi e, kte í necht li mít dít s postižením, avšak narodilo se jim úpln zdravé dít ? Dle mého názoru nikoliv, protože chybí kauzální nexus mezi provedenou sterilizací za ú elem nepo etí postiženého dít te a narozením zdravého dít te.

²⁰ Supreme Court of Arizona, In Banc., UNIVERSITY OF ARIZONA HEALTH SCIENCES CENTER, a/k/a University Hospital, et al., Petitioners, v. SUPERIOR COURT OF the STATE of Arizona, In and For the COUNTY OF MARICOPA, and David L. Grounds, a Judge thereof; and Patrick Heimann and Jeanne Heimann, husband and wife, Respondents. [online]. 136 Ariz. 579, 667 P.2d 1294. [cit. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: http://guweb2.gonzaga.edu/~dewolf/torts/pdf/U_of_AZ_Health_Sciences_Center.pdf

²¹ „The court was not at liberty to impose our views of morality by deciding cases on the basis of personal emotion and sentiment. The court’s function is to leave the emotion and sentiment to others and attempt to examine the problem with logic and by application of the relevant principles of law.“ Dostupný z WWW: http://guweb2.gonzaga.edu/~dewolf/torts/pdf/U_of_AZ_Health_Sciences_Center.pdf

Ještě jedna otázka však zůstala nezodpovězená. Pro se rodiče, kteří a koliv podstoupili sterilizaci a po ní neplánované a nechtěné dítě, nerozhodli pro umělé přerušování těhotenství? Pro se nerozhodli dát dítě k adopci? Tím by jim nevznikly náklady na výchovu a vzdělání dítěte. Soud se k tomu dle mého názoru nemohl vyjádřit lépe, když konstatoval, že rozhodnutí nepotratit dítě je rozdílné od rozhodnutí pro potrat nebo adopci, když už bylo jednou dítě potrateno. Rodiče se tak ocitají v nezáviděníhodné situaci, ve které si musí vybrat jednu z možností. Proto i v případě zvolení adoptce, nemohou být vyloučeni požadovat náhradu škody, která jim byla způsobena pochybením lékaře.²²

Dalším významným precedentem ve Spojených státech amerických byl precedent *Smith v. Cote* z roku 1986.²³ Matce během těhotenství bylo zjištěno, že onemocněla rubeolou. Lékaři ji neupozornili na potenciální následky této nemoci na její plod, a tudíž nemohla učinit plně informované rozhodnutí, jestli zvolí interrupci nebo si nechá dítě, které se může narodit postižené. Nejvyšší soud v New Hampshire se zabýval otázkou, zda má nárok na náhradu škody, a v této souvislosti rozdělil škodu na majetkovou a nemajetkovou.²⁴ Pod majetkovou škodu zařadil zvýšené výdaje související s výchovou postiženého dítěte a kompenzace za zvýšenou péči matky o postižené dítě. Emocionální úzkost, která byla utrpěna narozením postiženého dítěte, zařadil pod nemajetkovou újmu. Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí přiznal i kompenzaci za zvýšenou péči matky resp. rodiče, přičemž definoval podmínky, za kterých je možné přiznat náhradu nákladů zvýšených výdajů v důsledku narození postiženého dítěte. Musí se jednat o nezbytnou péči, o péči zjevně převyšující péči rodiče, kterou poskytují „normálním“ dětem a tato „extra“ péče musí mít své opodstatnění z hlediska hodnot.²⁵ Velmi zajímavé Nejvyšší soud rozlišil emocionální úzkost²⁶, resp. strast, kterou matka utrpěla v souvislosti s výdaji za lékaře pro postižené dítě a za psychologa, a za kterou je oprávněna požadovat náhradu těchto výdajů. Od této úzkosti odlišil druhou, a to emocionální strast, kterou matka i rodič utrpěli v důsledku narození postiženého dítěte a tato kompenzovaná být nemůže, protože nedbalostní jednání lékaře nezapříčinilo zranění nebo smrt dítěte (například v případech, kdy je pacient dítě, kterému bylo způsobeno ublížení na zdraví i smrt

²² „If parents are confronted in such a situation with choices which they consider to be unenviable alternatives, they should not be precluded from recovering damages because they select the most desirable of these unpalatable choices.“ *Cockrum v. Baumgartner*, 95 Ill.2d at 207, 69 Ill.Dec. at 175, 447 N.E.2d at 392. Dostupný z WWW: http://guweb2.gonzaga.edu/~dewolf/torts/pdf/U_of_AZ_Health_Sciences_Center.pdf

²³ FURROW, Barry R. *Health law: cases, materials and problems*. 5th ed. St. Paul: Thomson-West, 2004, 1196 s. ISBN 0314151540.

²⁴ Tangible losses (majetková škoda) v. intangible losses (nemajetková újma)

²⁵ FURROW, Barry R. *Health law: cases, materials and problems*. 5th ed. St. Paul: Thomson-West, 2004, 1202 s. ISBN 0314151540.

²⁶ Emotional distress

v d sledku non lege artis postupu), ale narození postiženého dítěte, kterému by se nedalo zabránit, ani kdyby se o tom v d lo.

I když ve Spojených státech amerických problematika „wrongful birth/conception“ není upravena na federální úrovni, vytvořily se tři skupiny soudních rozhodnutí. První skupina se svým rozhodováním v podstatě ztotožňuje s evropskou judikaturou, protože odmítá přiznávat náhradu výdajů spojených se zdravým dítětem, přiznává pouze odškodnění související s těhotenstvím a porodem. Další skupina sice přiznává i náhradu výdajů na výchovu dítěte, ale pouze sníženou o poměrnou část, která představuje radosti a výhody spojené s výchovou dítěte, které nelze hmotně uchopit. Poslední uplatňuje plnou náhradu nákladů na výchovu dítěte.²⁷ Většina soudů poskytuje náhradu za zvýšené výdaje u postiženého dítěte, ale jejich rozhodnutí se liší dobou poskytování této náhrady. Některé soudy přiznávají tuto náhradu i po dosažení zletilosti dítěte, a to hlavně ve státech, kde mají rodiče povinnost pečovat o své postižené dítě i po dosažení jeho zletilosti. Tam, kde tato povinnost pečovatel končí dosažením dospělosti dítěte bez ohledu na to, zda je zdravé nebo postižené, soudy přiznávají náhradu nákladů spojených s postižením jenom do dosažení dospělosti dítěte. S tímto postojem si však dovoluji nesouhlasit, protože i když není zákonem uložena povinnost o své postižené dítě pečovat i když je již dospělé, je běžnou praxí rodičů, že o dospělé dítě pečují, jelikož postižené dítě (samozřejmě v závislosti na závažnosti postižení) není schopno se o sebe starat ani po dosažení dospělosti.

3.2. Velká Británie

Ve Velké Británii bylo přiznávání náhrady nákladů na výchovu dítěte běžnou praxí soudů, kterou založil precedent ve věci *Thauke v. Maurice*, kterému se věnuji v kapitole 2.2.1. Tuto praxi soud svým rozsudkem ve věci *McFarlane v. Tayside Health Board*²⁸ z roku 1999 změnil. V tomto případě byli manželé McFarlane po úspěšně provedené vasktomii, ujištěni lékařem o tom, že manžel je neplodný. Po té, co se paní McFarlane narodilo dítě, začalovali nemocnici a požadovali odškodnění za bolest způsobenou těhotenstvím a porodem a náhradu nákladů na výchovu dítěte. Narozdíl od principu převážně uplatňovaného ve Spojených státech, kde jak výše vysvětluji, přiznávají náhradu nákladů spojených s výchovou a vzdáváním dítěte kompenzovanou „výhodami“ dítěte, Snmovna Lordů v tomto případě

²⁷ MEE, Jennifer. Wrongful Conception: The Emergency of a Full Recovery Rule. *Washington University Law Review* [online]. 1992, vol. 70, issue 3 [cit. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: <http://digitalcommons.law.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1861&context=lawreview>

²⁸ *McFarlane and Another v. Tayside Health Board (Scotland)* [1999] UKHL 50; [2000] 2 AC 59; [1999] 4 All ER 961 (25th November, 1999). *British and Irish Legal Information Institute* [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupný z WWW: <http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1999/50.html>

rozhodla odlišně. Snmovna odmítla požadovat náhradu za narození zdravého dítěte, protože když se rodiče rozhodli nechat si dítě a vychovat ho, je nespravedlivé požadovat po lékaři zaplacení nákladů na výchovu, protože tyto náklady nejsou přímým následkem jeho pochybení a představují čistě ekonomickou ztrátu²⁹, která se v angloamerických zemích nehradí. Snmovna zdůraznila, že rodiče nemají povinnost si dítě nechat a pečovat o něj. Přímě nespravedlnost spatřovala v tom, že dítě se stane milovanou součástí rodiny, vytvoří se vztah mezi rodičem a dítětem, který převažuje nad finančním zatížením rodiče, a žádná spravedlnost by nebyla na místě, kdyby lékař musel zaplatit odškodnění, za tento „stav“. Zatímco v případě *Parkinson v. St. James and Seacroft University Hospital NHS Trust*³⁰ Snmovna judikovala, že narození postiženého dítěte v důsledku nedbale provedené sterilizace je předvídatelný následek nedbalostního jednání lékaře, a proto přiznala náhradu nákladů na výchovu a péči postiženého dítěte, ale jen ve výši „extra“ výdajů, které spoívají v postižení.

Úplně odlišně rozhodla Snmovna Lordů v případě *Ree v. Darlington Memorial Hospital*³¹, kde zamítla náhradu nákladů postižené matce na výchovu zdravého dítěte narozeného v důsledku špatně provedené sterilizace. Snmovna Lordů však matce přiznala částku ve výši patnáct tisíc liber představující obvyklý, vyrovnávací příspěvek, sloužící nikoliv jako kompenzace. Lord Miller se k tomu výstižně vyjádřil, když stanovil, že tato obvyklá suma (vyrovnávací příspěvek) byla matce přiznána, protože byl popřen důležitý aspekt její osobní volby – právo limitovat počet členů její rodiny.³² Na základě porovnání těchto případů je zřejmé, že když lékař provede zákrok, resp. sterilizaci pečlivě, tak dle soudu nemůže být odpovědný za „náhodný“ následek, který představuje narození dítěte, jelikož žádná sterilizace není stoprocentní. Na druhé straně u zákroku provedeného nedbale, je lékař odpovědný za „předvídatelný“ následek, kterým je postižení dítěte. V případě narození zdravého dítěte, náhrada nákladů na jeho výchovu rodiči nepřísluší, protože narození dítěte je požehnáním nikoliv újmou.³³

²⁹ Pure economic loss

³⁰ Personal Injury Solicitor Malcolm Johnson - Maintenance Mode. *Personal Injury Solicitor Malcolm Johnson - Maintenance Mode* [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupný z WWW: <http://www.surreypersonalinjury.com/resources/law-library/cases/parkinson-st-james-seacroft-university-hospital-nhs-trust-2001/>. Matka žaluje nemocnici, protože se jí po sterilizaci narodilo postižené dítě, v popředí péče.

³¹ DAM, C. *European tort law*. Oxford: Oxford University Press, 2007, 160 s. ISBN 978-0-19-929071-0

³² DAM, C. *European tort law*. Oxford: Oxford University Press, 2007, 161 s. ISBN 978-0-19-929071-0T „Conventional sum was awarded for the denial of an important aspect of their personal autonomy, namely... the right to limit the size of their family.“

³³ Macfarlane and Another v. Tayside Health Board (Scotland) [1999] UKHL 50; [2000] 2 AC 59; [1999] 4 All ER 961 (25th November, 1999). *British and Irish Legal Information Institute* [online]. [cit. 2014-04-04].

3.3. Izrael

Izraelské právo uznávalo nároky nejen z „wrongful birth“ žalob, ale dokonce i ze žalob „wrongful life“³⁴ od roku 1986 až donedávna, do roku 2012. Izrael podporuje porodnost a praxi prenatalního testování na různé genetické vady mnohem více než v třetina států. Zároveň v Izraeli platí všeobecný zákaz potratů a existují pouze tři důvody, pro které lékařská komise povolí potrat, kterými jsou: velmi nízký i velmi vysoký, špatný zdravotní stav matky, dále pokud existují sporné důvody (např. znásilnění, mimomanželské potraty) a nakonec zjištění poškození plodu.³⁵ Tento poslední uvedený důvod je základem pro žaloby vyplývající z narození postiženého dítěte, protože pokud lékař nezjistí poškození plodu, které by od rodičů ovalo umělé přerušení těhotenství, jsou rodiče oprávněni požadovat nejen náhradu škody způsobené těhotenstvím a porodem, ale i náhradu nákladů spojených s výchovou postiženého dítěte.

V prvním přelomovém rozhodnutí *Zeitsov v. Katz* z roku 1986 Nejvyšší soud poprvé přiznal nároky z „wrongful birth“ i „wrongful life“ žalob. Rodiče Zeitsovi v rodině dítěte s výskytem Hunterova syndromu³⁶, a proto lékařé výslovně požádali o testy na toto onemocnění s tím, že v případě výskytu Hunterova syndromu by manželka podstoupila interrupci. Lékař však pochybil a nezjistil výskyt tohoto syndromu, na základě čehož rodiče s dítětem podali žalobu na lékaře a požadovali nejen kompenzaci za utrpené bolesti související s těhotenstvím a porodem, ale i výživné pro postižené dítě. Tyto požadavky soudce uznal v plné výši, přičemž kontroverzně argumentovali, že je lepší se nenarodit, než žít se závažným postižením a jako kritérium jim sloužil objektivní standard rozumného člověka³⁷. Pátý soudce odmítl nároky s odvodněním, že otázka žít s postižením nebo nenarodit se, je otázkou spíše náboženskou a filozofickou, a proto ji nelze právně uchopit. Dítěti přiznali doživotní výživné sloužící jako kompenzace za život s postižením. Přelom nastal v roce 2012, kdy Nejvyšší

Dostupný z WWW: <http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1999/50.html>, Lord Millett: “In my opinion the law must take the birth of a normal, healthy baby to be a blessing, not a detriment.”

³⁴ Dítě žaluje nemocnici nebo rodiče za to, že se narodilo, a kolik se narodit nemělo, nebo za to, že se narodilo postižené a život s postižením je pro něj takovým utrpením, že by bylo lepší, kdyby se vůbec nenarodilo.

³⁵ Workshop: Hodnota lidského života na pozadí wrongful life a wrongful birth žalob. Doležal Tomáš, Doležal Adam. [Praha, 20.06.2013, (W-CST 13/0)]

³⁶ Mukopolysacharidóza II. typu (Hunter v syndrom) – jedná se o dědičnou poruchu aktivity lyzozomálních enzymů, které se vyskytuje pouze u mužů, a které často končí úmrtím do 15. roku života v důsledku srdečního selhání

³⁷ Sagit Mor. *The Dialects of Wrongful Life and Wrongful Birth Claims in Israel: Disability Critique*. [online]. Faculty of Law, University of Haifa. [cit. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: <http://weblaw.haifa.ac.il/he/Faculty/Mor/Publications/Sagit%20Mor%20-%20The%20Dialectics%20of%20WL%20and%20WB%20-%20final%20for%20web.pdf>

soud v p ípad *Hammer*³⁸ zamítl do budoucna všechny další žaloby, kde žalobce bude dít ³⁹ a zakotvil nové pravidlo, na základ kterého rodi e mohou požadovat náhradu náklad na výchovu postiženého dít te i po dosažení zletilosti dít te, za p edpokladu, že dít je kv li svému postižení závislé na rodi ích a nem že se o sebe postarat, p i emž tato náhrada je omezena pouze na „extra“ výdaje spojené s postižením. Hammer byl d ležitým p ínosem v chápání postiženého lov ka, kterého do té doby Izrael vnímal za nerovnocenného normálnímu lov ku. Nap íklad v roce 2005 v p ípadu *Palombah v. Clalit Health Services* soud prohlásil, že je lepší se nenarodit, než být slepý.⁴⁰ Soud svým rozhodnutím v p ípadu Hammer výrazn p ísp l k zrovnoprávn ní postižených se zdravými, když mimo jiné stanovil, že: „*Osoba se rodí jako obraz Boha. Jakmile je narozen, jeho d stojnost a posvátnost života by m li být chrán ny. Neexistuje zp sob jak ohodnotit život, i když je jakkoliv složitý. Neexistuje zp sob jak ohodnotit život, i když je tam postižení. Život je nejvyšší hodnotou pro všechny.*“⁴¹

4. eská republika

V našem právním prost edí se k této problematice vyjád ily soudy dvakrát. V obou p ípadech šlo o pochybení léka e, u provedení interrupce - došlo k non lege artis postupu léka e, u sterilizace o nedostate né pou ení. V prvním p ípadu, žalobce – matka podstoupila interrupci, protože si nedostatkem financí nemohla dovolit mít dít , avšak lékař odstranil pouze jeden z dvou plod , a d sledkem jeho nedbalostního konání se pacientce narodilo zdravé dít . Krajský soud v Brn p íznal žalobkyni náhradu nemajetkové újmy ve výši 80 000 K , a to jako náhradu za psychické dlouhotrvající obavy, za stres matky za vývoj a zdraví dít te a za porušení práva svobodn se rozhodnout o svém budoucím život .⁴² I když nemajetkovou újmu vy íslil na 240 000 K , zapo ítal do ní spoluzavin ní žalobkyn , které spo ívalo v tom, že se po zákroku nedostavila na lékařskou kontrolu, která by následn mohla

³⁸ Sagit Mor. *The Dialects of Wrongful Life and Wrongful Birth Claims in Israel: Disability Critique*. [online]. Faculty of Law, University of Haifa. [cit. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: <http://weblaw.haifa.ac.il/he/Faculty/Mor/Publications/Sagit%20Mor%20-%20The%20Dialectics%20of%20WL%20and%20WB%20-%20final%20for%20web.pdf>

³⁹ Wrongful life žaloby

⁴⁰ Sagit Mor. *The Dialects of Wrongful Life and Wrongful Birth Claims in Israel: Disability Critique*. [online]. Faculty of Law, University of Haifa. [cit. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: <http://weblaw.haifa.ac.il/he/Faculty/Mor/Publications/Sagit%20Mor%20-%20The%20Dialectics%20of%20WL%20and%20WB%20-%20final%20for%20web.pdf>

⁴¹ „A person is born in the Image of God. Once he is born – his dignity and the sanctity of his life should be protected. There is no way to evaluate his life, be his life as difficult as they may be. There is no way to evaluate his life, be his disability as it may be. Life is a supreme value – for all.“ (Hammer 2012: §26)

⁴² NOVOTNÁ, Marianna. WRONGFUL BIRTH A WRONGFUL LIFE alebo až kam siaha zodpovednos ... | zbierka.sk. [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupný z WWW: <http://www.zbierka.sk/sk/clanky/wrongful-birt-a-wrognful-life-alebo-az-kam-siaha-zodpovednost-lekara-za-narodenie-neplanovaneho-dietata.c-12.html>

odhalit její graviditu a zákrok zopakovat, a dále jí kladl za spoluzavin ní fakt, že s partnerem nepoužívali žádnou antikoncepci, i když necht li mít dít .⁴³ Vrchní soud v Olomouci rozhodnutí Krajského soudu potvrdil a vyjád il se k tomu, že „p i interrupci jde vždy o zásah do citlivých oblastí osobnosti ženy, vadm provedené um lé p erušení t hotenství bude zpravidla natolik závažným zásahem do osobnostních práv, že v úvahu p ichází vedle morální satisfakce i relutární náhrada nemajetkové újmy“⁴⁴

V druhém p ípad šlo o správn provedenou sterilizaci, avšak pacientka nebyla pou ena o tom, že i po provedení sterilizace je možné ot hotn t a tudíž se nelze na tento provedený zákrok spoléhat se stoprocentní jistotou. Krajský soud v Praze žalobkyni z její požadovaného odškodn ní ve výši 500 000 K p iznal 30 000 K jako náhradu nemajetkové újmy, kterou pak Vrchní soud v Praze zamítl pro rozpor s dobrými mravy⁴⁵.

Na rozhodnutí eských soud lze dob e vid t, že i u nás je d ležitá etická a morální stránka v ci. V souvislosti s p íjetím ob anského zákoníku si ovšem myslím, že se tato v podstat rozdíl ná praxe sjednotí, a že se budou celkov p iznávat odškodn ní ve vyšších ástkách, mimojiné i proto, že již dál neexistuje sazebník výše náhrad, jelikož s ú inností ob anského zákoníku došlo ke zrušení vyhlášky Ministerstva zdravotnictví . 441/2001 Sb., o odškodn ní bolesti a ztížení spole enského uplatn ní, a taktěž proto, že rozhodnutí nemít dít nebo p erušit t hotenství je rozhodnutím o svém budoucím život , a též rozhodnutím lov ka žít podle svého, a tudíž je i základním osobnostním právem. Bude-li zasaženo do tohoto práva je namíst náhrada nemajetkové újmy, která by m la dle ustanovení § 2951 odst. 2 ob anského zákoníku zajistit skute né a dostate n ú inné od in ní zp sobené újmy.

5. Záv r

Jak bylo výše nastín no, neexistuje jednotné stanovisko na problematiku „wrongful birth“ žalob ani v soudních rozhodnutích. Zp sob stanovení výše odškodn ní je založen zejména na tom, jestli se narodí zdravé nebo postižené dít . Co se tý e nahrazení majetkové škody, soudy p iznávají odškodn ní za vytrp nou bolest zp sobenou t hotenstvím, porodem a p ípadn též ztrátu na výd lku v období t hotenství a po porodu. Soudní praxe po celém sv t se však rozchází v otázce náhrady náklad ňa výchovu dít te, ve v tšin p ípad se shodují na p iznávání „extra“ náklad , které souvisí s postižením dít te. Dle mého názoru je jedním

⁴³ Rozsudek Krajského soudu v Brn ze dne 29. 2. 2008, j. 24 C 66/2001-9

⁴⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2009, j. 1 Co 192/2008-134,

⁴⁵ PETERKOVÁ, Helena. Necht né zdravé dít – neoprávn ěný zásah do osobnostních práv?. *asopis zdravotnického práva a bioetiky* [online]. 2012, ro . 2, . 3 [cit. 2014-04-11]. Dostupný z WWW: <http://www.ilaw.cas.cz/medlawjournal/index.php/medlawjournal/article/view/34/41>.

z hlavních kritérií výklad dobrých mrav a p evládající stanovisko spole nosti na tom, jestli se má chránit právo ženy, resp. rodi svobodn se rozhodnout o budoucnosti nebo právo dít te na život, a už je jakkoliv složitý. Na to poukázal i Ústavní soud⁴⁶ a Nejvyšší soud eské republiky⁴⁷, který stanovil, že ur ité etické zásady a principy mohou být hodnocené jako dobré mravy za podmínky, že je uznává a zachovává rozhodující ást spole nosti. V naší spole nosti existují na institut um lého p erušení t hotenství nejednotné názory kv li kterým, není možné jednozna n stanovit p evládající stanovisko, které by mohlo být posuzováno jako „dobré mravy“. V rámci tohoto konfliktu existují dva hlavní názory – právo ženy na svobodnou volbu (pro-choice p ístup) a právo na život (pro-life p ístup). Zastánci prvního p ístupu uznávají právo požadovat odškodn ní v p ípad , že bylo zasaženo do práva ženy svobodn se rozhodnout. Na druhé stran , p íznivci druhého p ístupu odmítají právo matky na náhradu škody zp sobené narozením dít te pro rozpor s dobrými mravy s argumentací, že narození každého i postiženého dít te je „...požehnání, št stí a dar a nikdy nem že být chápáno jako škoda i újma.“⁴⁸ Soudu nep ísluší právo vytvá et dobré mravy, nýbrž je oprávn n již spole nosti vytvo ené a uznávané dobré mravy aplikovat na konkrétní p ípady. Bude proto zajímavé sledovat, ke kterému z p ístupu se u nás v budoucnu p íkloní ve ejnost, a kterým sm rem se budou vyvíjet soudní rozhodnutí v otázkách „wrongful birth“ žalob. Osobn si myslím, že soudy budou p íznávat nejen náhradu majetkové škody zp sobenou t hotenstvím a porodem, ale i náhradu náklad na výživu a výchovu dít te, které se narodilo postižené. V p ípad ženy, která si nep eje mít dít a narodí se jí postižené dít v d sledku pochybení léka e, se dle mého názoru jedná o velmi citelný a celoživotn trvající zásah do práva svobodn se rozhodnout o budoucím život , který by m l být aspo z ásti vyvážen p íznáním zvýšených náklad na výchovu postiženého dít te. Jelikož je to kontroverzní téma vyvolávající spoustu odlišných názor , je možné, že se soudy budou snažit najít co nejspravedliv jší ešení. Ale co je spravedlivé pro jednoho, m že se jevit nespravedlivým pro druhého.

⁴⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26.2.1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.6.1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.11.2003, sp. zn. 30 Cdo 664/2002.

⁴⁸ RYŠKA, Michal. *Ochrana osobnosti v aktuální soudní praxi*. Brno, 2010. 33 s. Rigorózní práce. Masarykova Univerzita, Právnická fakulta, Katedra Ob anského práva. Dostupný z WWW: http://is.muni.cz/th/31388/pravf_r/Rigo.pdf?lang=en

5. Seznam literatury

Monografie:

1. DAM, C. *European tort law*. Oxford: Oxford University Press, 2007, ISBN 978-0-19-929071-0
2. FURROW, Barry R. *Health law: cases, materials and problems*. 5th ed. St. Paul: Thomson-West, 2004, ISBN 0314151540
3. HOL APEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer R, 2011, ISBN 9788073576431
4. T ŠINOVÁ, Jolana, Roman Ž ÁREK a Radek POLICAR. *Medicínské právo*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, ISBN 9788074000508

lánky:

1. DOLEŽAL, Tomáš. Náhrada škody za necht né dít ? *Právní rozhledy*, 2006, . 21, str. 783
2. NOVOTNÁ, Marianna. WRONGFUL BIRTH A WRONGFUL LIFE alebo až kam siaha zodpovednos ... | zbierka.sk. [online]
3. PETERKOVÁ, Helena. Necht né zdravé dít – neoprávn ný zásah do osobnostních práv?. *asopis zdravotnického práva a bioetiky* [online]. 2012, ro . 2, . 3
4. ZAUJECOVÁ M. Wrongful birth a wrongful life – nároky z narodenia nechceného die a a nechceného života, *Justi ná revue*. 2009, ro . 61, . 8-9, str. 1003-1011
5. BGH 18 January 1983, Entscheidungen des Bundesgerichtshof in Zivilsachen 86, 240. [online]
6. *Daly Brenda. Wrongful birth, Wrongful conception and the Irish Constitution*. Dublin City University, Ireland.[online]
7. Don Munro. Wrongful birth/Wrongful life claims. *TressCox Lawyers*. 2004. [online]
8. Keel. [online]
9. Macfarlane and Another v. Tayside Health Board (Scotland) [1999] UKHL 50; [2000] 2 AC 59; [1999] 4 All ER 961 (25th November, 1999). *British and Irish Legal Information Institute* [online]

10. MEE, Jennifer. Wrongful Conception: The Emergency of a Full Recovery Rule. *Washington University Law Review* [online]. 1992, vol. 70, issue 3
11. Nicole Dixon. The Cost of Raising a Child: Cattanach v Melchior and the Justice and Other Legislation Amendment Bill 2003 (Qld). *Queensland Parliamentary Library*. Research Brief No 2003/24. [online]
12. Parkinson v St James & Seacroft University Hospital NHS Trust [2001] EWCA Civ 530 (11 April 2001). *British and Irish Legal Information Institute* [online]
13. Personal Injury Solicitor Malcolm Johnson - Maintenance Mode. *Personal Injury Solicitor Malcolm Johnson - Maintenance Mode* [online]
14. R. Lee Akazaki. "Wrongful Birth": An Ironic Name for a Cause of Action in the Law of Medical Malpractice. [online]
15. Roe v. Wade | LII / Legal Information Institute. *Cornell Law School...Lawyers in the Best Sense* [online]
16. Sagit Mor. *The Dialects of Wrongful Life and Wrongful Birth Claims in Israel: Disability Critique*. Faculty of Law, University of Haifa. [online]
17. Smith A. Joseph. *Wrongful Birth and Genetics* [online]
18. Supreme Court of Arizona, In Banc., UNIVERSITY OF ARIZONA HEALTH SCIENCES CENTER, a/k/a University Hospital, et al., Petitioners, v. SUPERIOR COURT OF the STATE of Arizona, In and For the COUNTY OF MARICOPA, and David L. Grounds, a Judge thereof; and Patrick Heimann and Jeanne Heimann, husband and wife, Respondents. [online]. 136 Ariz. 579, 667 P.2d 1294. [online]

Judikatura:

1. Usnesení Ústavního soudu ze dne 26.2.1998, sp. zn. II. ÚS 249/97
2. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.6.1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.11.2003, sp. zn. 30 Cdo 664/2002.
4. Rozsudek Krajského soudu v Brn ze dne 29. 2. 2008, j. 24 C 66/2001-9
5. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2009, j. 1 Co 192/2008-134

Zákony:

1. zákon . 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách
2. zákon . 89/2012 Sb., občanský zákoník

Jiné zdroje:

1. Workshop: Hodnota lidského života na pozadí wrongful life a wrongful birth žalob. Doležal Tomáš, Doležal Adam. [Praha, 20.06.2013, (W-CST 13/0)]
2. RYŠKA, Michal. *Ochrana osobnosti v aktuální soudní praxi*. Brno, 2010. 33 s. Rigorozní práce. Masarykova Univerzita, Právnická fakulta, Katedra Obanského práva